

วิเคราะห์เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า
สำหรับวงโยธวาทิตโดยพันเอกประทีป สุพรรณโรจน์
An Analysis of The Technique of Arranging The March
SUEA PA's Anthem for The Military Band from Colonel
Prateep Suphanroj

อัศวิน นาดี้*¹
Asawin Nadee¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติและวิเคราะห์เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียบเรียงเสียงประสาน นักวิชาการ และนักปฏิบัติ 12 คน เลือกด้วยการสุ่มแบบอ้างอิง 10 คน สันทนากลุ่ม 3 ครั้ง เพลงบุหลันลอยเลื่อนบทพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ทำนองในรูปแบบสากลชื่อ สรรเสริญเสือป่า ในปี พ.ศ. 2456 ต่อมาปี พ.ศ. 2562 พันเอกประทีป สุพรรณโรจน์ ได้เรียบเรียงเพื่อการเล่นแตรวงพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ชื่อเพลง มาร์ชสรรเสริญเสือป่า โดยมีโครงสร้างเพลงแบบ March / Trio / March ที่สร้างจากท่อนเพลงแบบ AB มีลักษณะเด่นในการขยายส่วนจังหวะทำนองในท่อนทรีโอ มีทำนองสอดประสานในรูปแบบสปีชีส์ที่ 2 ดนตรีประกอบมุ่งเน้นการประสานเสียงระบบทบสาม (Tertian system) การดำเนินคอร์ดที่มีความสัมพันธ์คอร์ดแบบ I V I พื้นผิวทางดนตรี จำแนกได้ 5 ลักษณะ ได้แก่ ยูนิสัน ทำนองหลักและดนตรีประกอบ ทำนองรอง คอร์ด ทำนองสอดประสาน และสีสันเสียง มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มดนตรี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง กลุ่มเครื่องลมไม้ และกลุ่มเครื่องกระทบ ที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : วิเคราะห์ดนตรี / เรียบเรียงเสียงประสาน / มาร์ชสรรเสริญเสือป่า

* corresponding author, email: ziko1122@srru.ac.th

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹ Assistant Professor Dr. of Music Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

Abstract

This research has the objective of studying the history and analysis of music arranging techniques for the march Suea Pa. It is qualitative research. The sample consisted of 12 composers, academics and Performers selected Snowball techniques, 10 person, Focus group discussions 3 times. Bulan song is a song that His Royal Highness Prince Boriphat Sukumpan brought the melody to his Composing in a Western music form called Suea Pa in 1913. Later in the year 2019, Colonel Prateep Suphanroj Arrange for the royal coronation procession named Suea Pa March. It has a March / Trio / March Music structure based on the AB Section. There are harmonic melodies in the form of species 2. Accompaniment on the harmony of the Tertian system, the chord progression with I V I chord relations. Texture can be classified into 5 characteristics: Unison, Melody and Accompaniment, Second melody, Chords, Harmonization and Tone color It is related to 3 musical groups, including the brass, woodwind, and percussion instrument that support each other.

Keywords: Music Analysis / Arrange Music / March Sue Pa

บทนำ

การดนตรีมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างยาวนานพิธีกรรมส่วนใหญ่มักพบการใช้วงดนตรีร่วมเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจการทหาร เช่น การใช้วงเดินนำขบวนพระมหากษัตริย์ในยุคสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพบการแสดงออกทางวัฒนธรรมดนตรีในธรรมเนียมการรับส่งเสด็จด้วยกองทหารแตรเกียรติยศ (ณัฐชยา นัจจนาวากุล, 2559 : 74) ส่งผลให้เกิดการประพันธ์เพลงสำหรับการเดินขบวนในพระราชพิธีที่หลากหลาย เช่น บทเพลงสรรเสริญเสือป่า

เพลงสรรเสริญเสือป่า นิพนธ์โดย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ในปี พ.ศ. 2456 โดยการออกแบบเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งนำทำนองมาจากเพลง บุหลันลอยเลื่อน บทเพลงนี้ได้ถูกพัฒนาเพื่อนำมาใช้ในพิธีกรรมที่หลากหลายด้วยการออกแบบดนตรีให้เอื้อต่อการเดินขบวน

เพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า เรียงเรียงเมื่อ 14 มกราคม พ.ศ. 2562 บรรเลงเนื่องในการเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนครในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พันเอกประทีป สุพรรณโรจน์ นักประพันธ์เพลง หัวหน้ากองวิทยากร จบจากโรงเรียนดุริยางค์ทหารบก และมหาวิทยาลัยคิงส์ตัน ประเทศอังกฤษ ได้สร้างสรรค์ผลงานด้วยแนวคิดการเรียบเรียงดนตรีที่ออกแบบเทคนิคเครื่องดนตรีบรรเลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บทเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า เป็นบทเพลงที่ไพเราะจากท่วงทำนองเดิมที่สง่างาม จากความสำคัญและที่มาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยครั้งนี้โดยใช้ชื่อ “วิเคราะห์เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงสรรเสริญเสือป่าสำหรับวงโยธวาทิตจากพันเอกประทีป สุพรรณโรจน์” เพื่อประโยชน์และเกิดคุณค่าทางความรู้วิชาการดนตรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติที่มาบทเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า
2. เพื่อวิเคราะห์เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงประวัติเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า
2. นำมาใช้ในการบรรเลง หรือ เรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงมาร์ชอื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร เป็นนักเรียบเรียงเสียงประสาน นักวิชาการ และนักปฏิบัติ ที่ได้มาจากการอ้างอิงด้วยบุคคล (Snowball Technique) จำนวน 12 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียบเรียงเสียงประสาน นักวิชาการ และนักปฏิบัติที่ได้มาจากการอ้างอิงด้วยบุคคล สุ่มตัวอย่างในระดับที่ 2 จำนวน 10 คน
3. เนื้อหา ใช้ประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยขององค์ประกอบทางดนตรีในลักษณะต่าง ๆ ตามแนวทางของ พิสตัน (Walter Piston, 1969)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบงานวิจัย เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case study method) ศึกษาแนวคิดของผู้ประพันธ์ ด้วยการวิเคราะห์บทเพลง และตีความผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และทำการสัมภาษณ์ สันทนา กลุ่ม ตรวจสอบการตีความผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การจัดกระทำข้อมูล จำแนกข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของเพลง และ 2) ข้อมูลลักษณะทางดนตรี

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ประวัติความเป็นมาของเพลงสรรเสริญเสือป่า และ 2) ลักษณะทางดนตรี

6. การนำเสนอข้อมูล นำเสนอผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ประวัติที่มาบทเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า นำเสนอในรายละเอียดดังนี้
 บทกลอนลอยเลื่อน ซึ่งเป็น บทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บทเพลงนี้เคยใช้เป็นเพลงสรรเสริญพระบารมีในช่วงที่ก่อนจะเกิดเพลงสรรเสริญพระบารมีทำนองสากล ในยุคสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงรับสั่งให้ นายเฮุดเซน ครูดนตรีชาวฮอลันดา ได้เรียบเรียงสำหรับทางฝรั่งในปี พ.ศ. 2414

เพลงสรรเสริญเสือป่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงเรียบเรียงตามแนวทางดนตรีตะวันตกในปี พ.ศ. 2456 โดยมีทำนองเพลงบทกลอนลอยเลื่อน เป็นข้อมูลในการเรียบเรียง ด้วยบทบาทหน้าที่สัมพันธ์กับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงโดยพิธีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นปีในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

เพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า ใช้บรรเลงประกอบการเดินในขบวนพยุหยาตราสถลมารค อัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร พ้นเอกพระที่ป สุพรรณโรจน์ ได้นำมาเรียบเรียงใหม่ โดยสร้างความสอดคล้องกับเพลงมาร์ชเพื่อการเดินแถวทหาร

บทเพลงทั้งสาม มีความเป็นมาจากการทำนองทางดนตรีไทย มีลักษณะทางดนตรีที่สอดคล้องกับดนตรีในศตวรรษที่ 19 โดยมีความเป็นดนตรีเสียงหลัก (Tonal) เป็นหลักการสำคัญในการเรียบเรียง มีดนตรีประกอบตามแนวทางเพลงมาร์ช

2. การวิเคราะห์เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่าสำหรับวงโยธวาทิต โดยพันเอกประทีป สุพรรณโรจน์ โครงสร้างเพลง

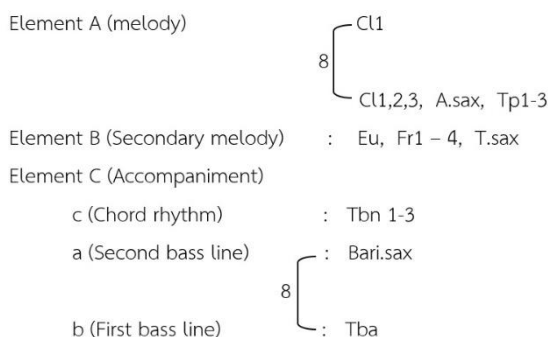
มีรูปแบบ March / Trio / March แต่ละตอน ประกอบด้วย Intro, First Strain, Second Strain, Transition, Break Strain, Ending ซึ่งสร้างจากทำนอง 2 ส่วน (Section) คือ AB และเป็นการพัฒนาในหน่วยทริโอเป็น A' A' B ดังนี้

Part	March				Trio		March	
Music idea	Melodic Concept.				Melodical, Harmony, Accompaniment Developing.		Repeat Melodic Concept.	
Section	Intro	First Strain (A)	Second Strain (B)	Transition	First Strain (A')	Second Strain (A')	Break Strain (B)	* Ending (Last 2 bars)
Rehearsal Mark		A Repeat	B Repeat		C	D	E	
Bar	1-4	5-24	25-40	41-45	46-67	68-85	86-102	103-105
Key	Eb		Cm		(44) Ab			Eb
Command	(1) Start Repeat		(40) End Repeat					
			(39) To Coda					
							(102) D.C. al Coda	

ภาพที่ 1 โครงสร้างเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า

ท่อน MARCH การนำเสนอทำนองหลักจากต้นฉบับประกอบด้วยตอนเพลง 4 ตอน (Section) ได้แก่ Intro, First Strain, Second Strain, Transition ลักษณะดนตรีในท่อนนี้จำแนกเป็น 3 หน่วย ได้แก่ ทำนองหลัก ทำนองรอง และดนตรีประกอบ ซึ่งในแต่ละหน่วยแบ่งเป็นหน่วยย่อยต่าง ๆ ได้ดังนี้ **Intro** จำแนกได้เป็น 3 หน่วย ได้แก่ ทำนองหลักและเสียงประสานในกลุ่ม จากกลุ่มทริ้มเป็ต และเฟร้นซอร์นที่วางเสียงทบช่วงเสียงล่างตามลักษณะโน้ต 1 ต่อ 1 โดยมีดนตรีประกอบ จากกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองเสียงต่ำ และ กลุ่มแซ็กโซโฟน ที่ออกแบบเป็นจังหวะทำนองสนับสนุนทำนองหลัก ทำนองรอง จากปิกโคโล คลาริเน็ต ที่พัฒนาจากดนตรีประกอบนั้น สร้างสีสันด้วยการใช้เทคนิคโน้ตรวสับ (Trill) ในเสียงสำคัญ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ตามแนวทางนิยมในบท่อนนำเพลงมาร์ช **First Strain** ลักษณะทางดนตรีที่มีความสอดคล้องกับลีลามาร์ช การเคลื่อนที่แนวเบสแบบครึ่งเสียงเป็นแนวปฏิบัติที่มีการดำเนินคอร์ดแบบครึ่งเสียงส่งผลให้เกิดเสียงประสานที่ราบรื่น **Second Strain** แบ่งเป็น 2 ประโยค (Phrase) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 24 – 32

มีการวางทำนองให้กับเครื่องดนตรีกลุ่มเสียงต่ำด้วยเสียงที่มีความหนาแน่นสูงและ การใช้ค้ำสั่งฟอร์เต เพื่อสร้างเสียงให้แตกต่างจากท่อนอื่น โดยมีทำนองรองในกลุ่ม เครื่อง ลมไม้ อัลโตแซกโซโฟน คลาริเน็ต และปิกโกโล ด้วยโน้ตวิ่งขึ้นลงนำเสนอ สำเนียงทางดนตรีตะวันออกด้วยบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ ได้อย่างน่าสนใจ ประโยคที่ 2 ห้องที่ 33 – 40 ความหนาแน่นของเสียงดนตรีลดลงสร้างความรู้สึก ที่ผ่อนคลาย พบการวางเสียงทำนองรอง ให้กับเครื่องดนตรีเสียงทุ้ม สนับสนุน ทำนองหลักได้อย่างมีคุณภาพ **Transition** จุดเชื่อมต่อระหว่างท่อน March – Trio ซึ่งพบการย้ายบันไดเสียงจาก Eb – Ab ความสัมพันธ์แบบกุญแจเสียงสัมพันธ์ (Related Key) (ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2551 : 56) โดยการออกแบบทำนองที่ เคลื่อนที่ ลงจากโน้ต Eb D C Bb Ab ด้วยคอร์ด Eb / Ab เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างซับซ้อน ในขณะที่คลาริเน็ตและปิกโกโลไล่เสียงจากโน้ต G Ab Bb C D Eb F G Ab ซึ่งเป็นโน้ตในชุดบันไดเสียงเดิม (Eb) ไปสู่บันไดเสียงใหม่ (Ab) เป็นการเปลี่ยนใน 1 ห้องเพลงที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมีตัวอย่างลักษณะต่าง ๆ ดังภาพ

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะดนตรีท่อน March ห้องที่ 5 – 12

The musical score is arranged in two systems. The first system contains the parts for Piccolo (Picc.), Clarinets (Cl.), Alto Saxophone (Alto Sax.), Tenor Saxophone (Ten. Sax.), and Baritone Saxophone (Bari. Sax.). The second system contains the parts for Horns (Hn.), Trumpets (Tpt.), Trombones (Tbn.), Euphonium (Euph.), and Tuba (Tba.). The score is written in B-flat major (two flats) and 4/4 time. Measures 5 through 12 are indicated at the top of the second system. The Piccolo part has a rest in measure 5 and then plays a series of eighth notes. The Clarinet parts play a rhythmic pattern of eighth notes. The Saxophone parts play a melodic line with some rests. The Horn and Trumpet parts play a melodic line with some rests. The Trombone parts play a rhythmic pattern of eighth notes. The Euphonium part plays a melodic line with some rests. The Tuba part plays a rhythmic pattern of eighth notes.

ภาพที่ 3 ตัวอย่างลักษณะดนตรีท่อน March ห้องที่ 5 – 12

ประเด็นการดำเนินคอร์ตครั้งแรกเสียงในท่อน March มีรายละเอียดดังภาพ

9/1 9/2 10/1 10/2 11/1

T.sax, Hn, Eu

Tbn1,2,3

Bar.sax

Tba

Ab

A°

Bb7

G7/B

Cm

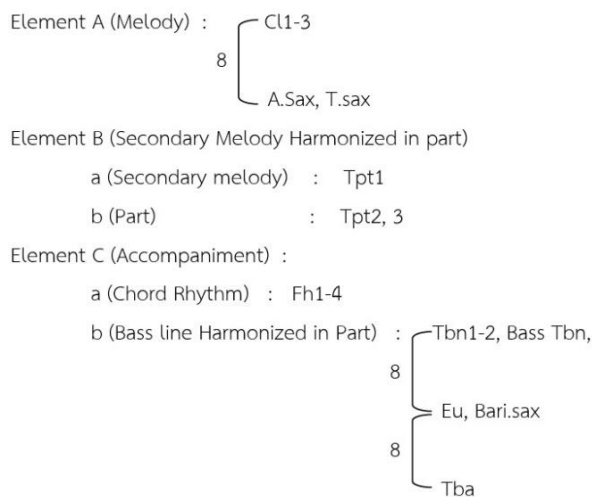
Eb: IV vii°/V V V₆₅ / vi vi

ภาพที่ 4 การวิเคราะห์ลักษณะดนตรีท่อน March ห้องที่ 9 – 11

พบการวางคอร์ตแบบร่วมเสียง (Overlapping) ในกลุ่มเครื่องดนตรี เทเนอร์ แซ็กโซโฟน เฟรนช์ฮอร์น และยูโฟเนียม สับหว่าง (Interlocking) ระหว่าง ทรอมโบน 1-3 ทูบา กับบาร์โตนแซ็กโซโฟน ซึ่งแนวเบสมีทิศทางการเคลื่อนที่ขึ้นที่เป็น การเคลื่อนที่แบบสวนทางกับเสียงแนวบนสุดจากเทเนอร์แซ็กโซโฟน เฟรนช์ฮอร์น ยูโฟเนียม ซึ่งเคลื่อนที่ในทิศทางลง แนวทางนี้ส่งผลให้เกิดการประสานเสียงแบบปิด (Close position) ในห้องที่ 11 การซ้ำเสียงแนวบนสร้างเสียงในคอร์ตให้มีความ ชัดเจนในห้องที่ 11 ที่ย้ำเสียงหลักในคอร์ต Cm ให้มีความหนาแน่นของเสียงหลัก

ท่อน Trio ลักษณะทางดนตรีมีความเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เช่น บันไดเสียง จังหวะ และความหนาแน่นของเสียงดนตรี ซึ่งเป็นรูปแบบดนตรีมาร์ช แบบอเมริกันในท่อนทรีโอ (Matthew C.Saunders. 2008) มักจะพบทำนองคล้าย เสียงร้องที่นุ่มนวลไพเราะ เนื้อหาทางดนตรีที่เบาโล่งสร้างอารมณ์ที่ผ่อนคลายมากขึ้น ท่อนนี้พบเทคนิคการขยายจังหวะทำนอง (Melodic Augmentation) ด้วยการนำ ทำนอง First Strain (A) มาขยายส่งผลให้ First Strain (A') ในท่อนทรีโอ มีห้องเพลง ที่ยาวขึ้น และนำไปไว้ในส่วน Second Strain (A') ที่ยังใช้ทำนองจาก A โดยมี รายละเอียดดังนี้ **First Strain (A')** ห้องที่ 46 – 67 ลักษณะทางดนตรีจำแนกเป็น 2 หน่วย ได้แก่ ทำนองหลัก จากกลุ่มเครื่องลมไม้ และดนตรีประกอบที่แบ่งเป็น 2 หน่วยย่อย จากกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองเสียงต่ำด้วยการวางแนวเบสและ เฟรนช์ฮอร์นที่สร้างจังหวะคอร์ดที่สัมพันธ์กัน ลีลาสโลว์มาร์ชเป็นปัจจัยสำคัญ ที่สนับสนุนทำนองหลัก ทั้งนี้เครื่องกระทบเป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนลีลาดังกล่าวได้ อย่างมีประสิทธิภาพ **Second Strain (A')** ห้องที่ 68 – 85 ในส่วนนี้ยังเป็นลีลา ดนตรีที่สอดคล้องกับท่อนเดิม โดยมีหน่วยดนตรีที่เพิ่มขึ้น คือ ทำนองรองจาก ทรัมเบ็ตที่มีการประสานเสียงในกลุ่ม และมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจังหวะคอร์ด

ในกลุ่มเฟรนช์ฮอว์นที่มีโน้ตที่ถี่ขึ้นสร้างจังหวะทำนองที่สอดคล้องกับทำนองรองได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้แล้ว ดนตรีประกอบในแนวเบสยังสร้างสีสันทางจังหวะทำนองให้กระชับยิ่งขึ้นด้วยลีลาสัมพันธ์ทั้ง 3 กลุ่มเครื่องดนตรี ประกอบด้วย ทรัมเป็ต เฟรนช์ฮอว์น และ กลุ่มเครื่องลมทองเหลืองเสียงต่ำ เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความเปลี่ยนแปลงในด้านดนตรีประกอบ ในขณะที่ทำนองหลักยังคงแนวทางการปฏิบัติเช่นเดียวกับท่อนที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบจังหวะทำนองที่บรรเลงพร้อมกันทั้งกลุ่มในส่วนท้ายของประโยคเพลงที่ประกอบด้วย เฟรนช์ฮอว์น ทรอมโบน กลุ่มเครื่องกระทบ ที่สนับสนุนการเน้นย้ำจังหวะทำนองให้มีความสมบูรณ์ด้วยการบรรเลงสัดส่วนพร้อมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยย่อยทางจังหวะในส่วนนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลให้เกิดลักษณะดนตรีดังกล่าว โดยมีลักษณะตัวอย่างต่าง ๆ ดังนี้

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์ลักษณะดนตรีท่อน Trio ห้องที่ 65 – 72

65 66 67 68 69 70 71 72

Picc.

Cl.

Cl.

Cl.

Alto Sax

Ten. Sax

Bari. Sax

Hn.

Hn.

Tpt.

Tpt.

Tpt.

Tbn.

Tbn.

E. Tbn.

Euph.

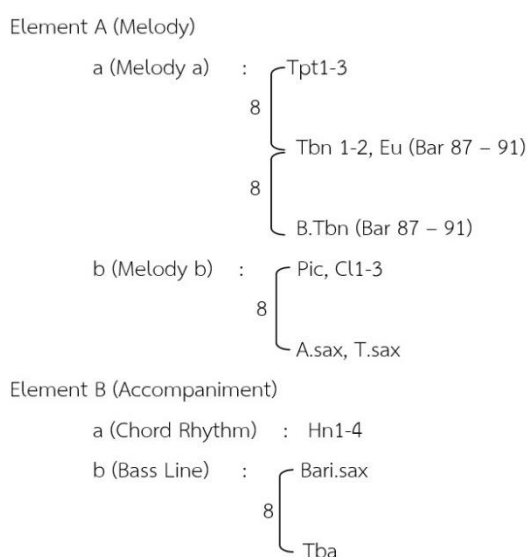
Tba.

ภาพที่ 6 ตัวอย่างลักษณะดนตรีท่อน Trio ห้องที่ 65 – 72

ภาพที่ 7 ตัวอย่างลักษณะดนตรีท่อน Trio ห้องที่ 80 – 85 (ช่วงท้ายประโยค)

ท่อน **March** ห้องที่ 86 – 105 ในส่วนนี้เป็นการนำทำนองจาก Second Strain (B) มาพัฒนาด้วยการออกแบบดนตรีที่มีการเพิ่มหน่วยย่อยทางดนตรีมากขึ้น เช่น การจำแนกทำนองหลักเป็น 2 หน่วย การวางเสียงดนตรีประกอบด้วยจังหวะคอร์ดจากโน้ตที่ถี่มากขึ้น การเพิ่มทำนองรองที่ทบเสียงหลายเครื่อง ส่งผลให้ลักษณะดนตรีในส่วนนี้มีมากสร้างอารมณ์ที่รื่นเริงสบายใจได้เป็นอย่างดี โดยมีรายละเอียดดังนี้ **Brek Strain (B')** ห้องที่ 86 – 102 ทำนองหลักที่มาก่อนจากห้องที่ 84 ซึ่งเป็นส่วนท้ายประโยคจากท่อน Trio พบในกลุ่มทรีมเป็ต (a) และตามมาด้วยกลุ่มเครื่องลมไม้ (b) เว้นแต่บาร์โตนแซ็กโซโฟน ที่นำเสนอในห้องที่ 85 เป็นการเข้ามาในจังหวะยก (Anacrusis) ลักษณะเช่นนี้สร้างประโยคเหลือมจากเทคนิคแคนนอนได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีทำนองรองจากกลุ่มทอมโบนและยูโฟเนียมที่สร้างสีสันให้ช่วงดังกล่าวมีแนวทำนองที่มากขึ้น การวางเสียงในช่วงเสียงบาร์โตน และทบเสียงแนวเบสส่งผลให้มีความชัดเจนทางทำนอง สำหรับดนตรีประกอบนั้น จำแนกเป็น 2 หน่วยย่อย ได้แก่ แนวเบสที่ดำเนินทำนองด้วยโน้ตตัวดำสร้างจังหวะหนักที่แข็งแรง โดยมีการบรรเลงจังหวะคอร์ดจากเฟร้นซอร์นที่สอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันด้วยลักษณะโน้ตที่กระชับในจังหวะยกเอกลักษณ์ทางดนตรีในลีลามาร์ช **Ending** ห้องที่

103 – 105 เป็นส่วนจบที่ต่อเนื่องจากประโยคเพลงจากท่อน March ด้วยคำสั่งให้ย้อนกลับจุดเริ่มต้นจากห้องที่ 102 (Brek Strain (B') และเครื่องหมาย Coda ในห้องที่ 40 (March) การบรรเลงจึงข้ามมายังห้องเพลงที่ 103 – 105 มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ การลงจบด้วยโน้ตเสียงหลักด้วยการทบเสียงจากการบรรเลงทั้งวง (Tutti) ด้วยโน้ต Eb ที่กว้าง 4 ช่วงเสียง และมุ่งเน้นการวางในเสียงทุ้มสร้างความหนักแน่นทางเสียงหลัก (Tonal) เป็นจุดจบที่มีความแข็งแรงของเสียงหลัก ได้อย่างสมบูรณ์ โดยมีลักษณะต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 8 การวิเคราะห์ลักษณะดนตรีท่อน March ห้องที่ 86 – 93

ภาพที่ 9 ตัวอย่างลักษณะดนตรีท่อน March ห้องที่ 86 – 93

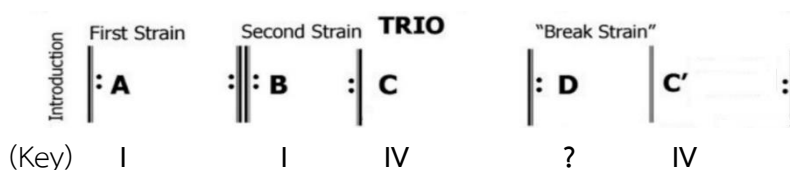
จากภาพ a ทำนองหลักจากกลุ่มทริ้มเปิด และ b ทำนองหลักจากกลุ่มเครื่องลมไม้

ภาพที่ 10 การวิเคราะห์ช่วงเสียงโน้ตเสียงหลัก ห้องที่ 105

การอภิปรายผล

ประวัติที่มาบทเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่าฉบับที่เรียบเรียง ฯ โดยพันเอก ประทีป สุพรรณโรจน์ บทเพลงเชื่อมโยงพระราชพิธี ในปี พ.ศ. 2562 สมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร ในครั้งนั้น พันเอกประทีป สุพรรณโรจน์ ได้เรียบเรียงเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่าใหม่ แนวทางนี้เป็นทฤษฎีบทบาท ที่มุ่งเน้นตัวผู้กระทำและการตีความหมายของความจริงทางสังคม สอดคล้องกับทฤษฎีของ มีด (Mead) ที่ว่าประสบการณ์และพฤติกรรมเชื่อมโยงการสร้างความสัมพันธ์ในระบบสัญลักษณ์ โดยภาษาสัญลักษณ์ ส่งผลให้ถึงเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย เช่น บทเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า ที่สื่อความถึงการเป็นบทเพลงที่ใช้ในการประกอบารเดินแถวทหาร ที่สัมพันธ์กับสัญลักษณ์ในกองรีวขบวน (มณฑลนาฏกระสูตร, 2552) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ภัทรวิริ์ เทียนชัยอนันต์ (2551 : 42 – 43) พบว่า ที่มาของเพลงสรรเสริญเสือป่ามีความเชื่อมโยงกับบทเพลง บุหลันลอยเลื่อน เป็นการเรียบเรียงเสียงประสานแบบสากลเพื่อใช้ในการเดินแถว ในครั้งนั้นเจ้าฟ้าบริพัตร ฯ ทรงนิพนธ์ ให้มีความสอดคล้องกับทำนองแบบตะวันตก

การวิเคราะห์เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่าสำหรับวงโยธวาทิตจากพันเอกประทีป สุพรรณโรจน์ พบ โครงสร้างเพลง แบบ March / Trio / March โดยมีทำนอง AB เป็นทำนองหลักที่ใช้ในการพัฒนาทำนอง ทางด้านบันไดเสียงพบ Eb / Ab / Eb ที่สัมพันธ์กัน สอดคล้องกับ Matthew C. Saunders. (2008) ได้เสนอโครงสร้างเพลงมาร์ชแบบอเมริกัน ด้วยวิธีการใช้บันไดเสียงดังภาพ

ภาพที่ 11 ลักษณะโครงสร้างเพลงมาร์ชแบบอเมริกัน
(ที่มา : Matthew C. Saunders, 2008)

การเรียบเรียงทำนองหลัก ลักษณะเด่น คือ การขยายส่วนจังหวะทำนองในท่อน Trio เพื่อสร้างสิ่งใหม่ในผลงานสอดคล้องกับทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ด้วยรูปแบบใหม่มาจากการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2552 : 189) การเรียบเรียงทำนองสอดประสาน โดยมากพบการวางเสียงในลักษณะ 1 : 2 คล้ายกับสปีชีส์ที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากใช้ทฤษฎีดนตรีคลาสสิกที่สัมพันธ์กับระบบเสียงหลัก

(ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2551 : 51) **การเรียบเรียงดนตรีประกอบ** พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ เบส และจังหวะคอร์ด ซึ่งเสียงเบสจะสร้างความสำคัญในจังหวะตกเพื่อเชื่อมจังหวะคอร์ดในลีลามาร์ช **การประสานเสียง** ใช้ระบบทบสาม มีวิธีการวางเสียง 4 แบบ ได้แก่ แบบเรียง แบบสับหว่าง แบบโอบ และ แบบร่วมเสียง (ถวัลย์ชัย สวณมณฑา, 2546 : 13 - 14) **การดำเนินคอร์ด** มีความสัมพันธ์แบบ I V I และคอร์ดประดับแบบ ii iii IV vi vii ตามแนวทางระบบอิงกฎแจเสียง **พื้นผิวทางดนตรี** พบ 5 ลักษณะ ได้แก่ ยูนิสัน ทำนองหลักและดนตรีประกอบ ทำนองรอง คอร์ด ทำนองสอดประสาน (Piston, W. 1987) **สีทันเสียง** มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มดนตรี 3 กลุ่ม คือ เครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลืองและเครื่องกระทบผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ วราร์ พุ่มหรีดี (2552) เรื่อง ซิมโฟนิคโพเอ็ม สมุทรสงคราม ด้วยแรงบันดาลใจจากเพลง บุหลันลอยเลื่อน ผลการวิจัยพบว่า เทคนิคการปรับโน้ต การทอดเสียง และการออกแบบทำนองสอดประสาน เป็นวิธีการตามหลักการทฤษฎี ที่นักประพันธ์จะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับลักษณะของ รูปแบบ ลีลา ของแต่ละช่วงดนตรี ซึ่งพบได้ในบทเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่าเช่นกัน นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับ Scholes Ar and Pech (1987 : 159 อ้างถึงใน ประณต มีสอน, 2538 : 35) อธิบายว่า เพลงมาร์ช คือ เพลงเดินตรวจแถวของทหาร มีลักษณะจังหวะที่ค่อนข้างเร็วแรงเร้า มีทำนองที่สร้างความรู้สึกที่องอาจ อย่างไรก็ตามแม้ว่ามาร์ชสรรเสริญเสือป่าจะมีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระทางดนตรีที่มีพัฒนาการมาจากทำนองดนตรีไทยซึ่งในทุก ๆ ฉบับที่พบผู้ประพันธ์มักจะสร้างทำนองรองที่มีความเป็นเอกลักษณ์สื่อถึงสำเนียงทางดนตรีไทยได้สิ่งนี้เป็นอัตลักษณ์สำคัญเป็นการผสมผสานแนวคิดการประพันธ์เพลงที่นำเสนอเอกลักษณ์ทางดนตรีของชาติได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการเรียบเรียงเสียงประสานจากพื้นเอกประทีป สุพรรณโรจน์ สำหรับวงดนตรีประเภทอื่น ๆ เช่น วงซิมโฟนีออร์เคสตรา วงแชมเบอร์ ฯลฯ
2. ควรศึกษาประเด็นอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในบทเพลงมาร์ชสรรเสริญเสือป่า หรือ เพลงสรรเสริญเสือป่า เช่น บทบาทหน้าที่ ความสำคัญของบทเพลง ปรากฏการณ์ที่มีต่อสังคม เป็นต้น
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการในการเรียบเรียงเสียงประสานเพลง

บรรณานุกรม

- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2551). **สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ : เกศกะรัต.
- ณัฐชา นัจฉนาวกุล. (2559). **แตรสยาม**. กรุงเทพฯ ฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ถวัลย์ชัย สอนมณฑา. (2546). **วิเคราะห์เทคนิคการประสานเสียงสำหรับวงโยธวาทิตของพระเจนดุริยางค์**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ.
- ประณต มีสอน. (2538). **ชีวิตและผลงานของ นารถ ถาวรบุตร : ศึกษาเฉพาะเพลงมาร์ช**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภัทรวีร์ เทียนชัยอนันต์. (2551). **เพลงไทยประสานเสียงแบบฝรั่ง พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มงคล นาฏกระสูตร. (2552). “**ทฤษฎีบทบาท**.” [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://culture.pn.psu.ac.th/research2//files/ch220200204105843.pdf>. [สืบค้นวันที่ 18 กรกฎาคม 2564].
- วราห์ พุ่มหรีด. (2552). **ซิมโฟนิคโพเอ็ม สมุทรสงคราม สำหรับวงออร์เคสตรา**. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ตะวันตก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2552). **การศึกษาสังคมและวัฒนธรรม แนวความคิด วิธีวิทยา และทฤษฎี**. ขอนแก่น : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Matthew C. Saunders. (2008). “**American March Form**.” [online]. Available : http://www.martian dances.com/uploads/1/6/0/1/16019142/march_form_handout.pdf [Retrieved 20 July 2021].
- Scholes A, Percy. (1987). **The Oxford Companion to Music**. 10th Edition. Oxfordshire : Oxford University.
- Walter Piston. (1969). **Orchestration**. London : Victor golanecz ltd.